

Liikenne ja viestintäministeriö

Luonnos hallituksen esitykseksi uudeksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi; sisäministeriön lausunto

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa koskien luonnosta hallituksen esitykseksi uudeksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

Sisäministeriö lausuu asiassa seuraavaa.

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Esityksessä säädettäväksi ehdotettava uusi vaarallisten aineiden kuljetuksesta annettu laki (jatkossa VAK-laki) ja sen nojalla annetut alemman asteiset säännökset ja useat määräyksen vastaisivat perustuslain, kansainvälisten sopimusten ja EU:n lainsäädännön asettamiin vaatimuksiin. Samalla voimassa oleva VAK-laki kumottaisiin ja 21 esitettävään lakiin liittyvää lakia muutettaisiin. Laissa säädettäisiin vaarallisten aineiden kuljetuksen turvallisuudesta tiellä, rautatiellä ja muussa raideliikenteessä, ilma-alueissa sekä kappaletavaran kuljetuksessa Suomen vesialueilla ja Suomen vesialueiden ulkopuolella. Lain tarkoitus olisi ehkäistä ja torjua vahinkoa ja vaaraa, jota vaarallisten aineiden kuljetus saattaa aiheuttaa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle. Laki sisältäisi säännökset eri kuljetusosapuolten vastuista sekä viranomaisten tehtävistä ja toimivaltuuksista. Laissa olisi myös säännökset esimerkiksi turvallisuusneuvonantajasta, ajoneuvon hyväksyntöjä myöntävän ja katsastuksia suorittavan henkilön pätevyysvaatimuksista, tarkastuslaitoksista ja niiden tehtävistä, pakkausten, säiliöiden ja irtotavarakonttien valmistukseen ja rakenteeseen liittyvistä vaatimuksista sekä vaarallisten aineiden kuljetukseen liittyviin turvaukseen varautumisesta ja turvatoimista. Voimassa olevan VAK-lain kumoaminen tarkoittaisi, että samalla kumoutuvat myös siinä olevan asetuksenantovaltuuden nojalla annetut asetukset. Esitettävän lain nojalla säädettäisiin vain yksi valtioneuvoston asetus. Ehdotetut lait ja asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan kevään 2022 aikana.

Yleisiä huomioita esityksestä

Sisäministeriö pitää hyvänä ja kannatettavana, että esitys kokoaisi yhteen vaarallisten aineiden kuljetuksen vaatimukset neljässä eri liikennemuodossa ja harmonisoisi kaikkien kuljetusmuotojen vaarallisten aineiden kuljetuksia

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

295 480 171
358 295 480 171

916 044 635
+358 9 160 44635

kirjaamo@intermin.fi
www.intermin.fi

koskevan sääntelyn yhdeksi lainsäädäntökokonaisuudeksi. Myös tilapäisen varastoinnin selkeyttäminen sekä sisäisen pelastussuunnitelman vaatimus kaikille liikennemuodoille on kannatettava lisäys turvallisuuden kannalta.

Voimassa olevan VAK-lain mukaan vaarallisten aineiden tie- tai rautatiekuljetusta sekä näihin kuljetuksiin liittyvää muuta vaarallisten aineiden kuljetuksen turvallisuuteen liittyvää toimintaa harjoittavan on nimettävä turvallisuusneuvonantaja seuraamaan ja ohjaamaan tätä toimintaa sekä selvittämään keinoja, joiden avulla vaarallisten aineiden kuljetukseen liittyvät tehtävät suoritetaan mahdollisimman turvallisesti. Esityksen mukaan nimetyt turvallisuusneuvonantajat olisi ilmoitettava Liikenne- ja viestintävirastolle. Tämä esitys on kannatettava ja mahdollistaa esimerkiksi pelastuslaitoksille turvallisuusneuvonantajan hyödyntämisen helpommin ja nopeammin onnettomuustilanteissa, jos tietojen saannille ei aseteta estettä (edellyttää 7/24 valmiutta toteutuakseen).

Soveltamisala

Esityksen mukaan lakia ei sovellettaisi muun muassa Puolustusvoimien eikä Rajavartiolaitoksen suorittamaan vaarallisten aineiden kuljetukseen eikä kansainvälisiin sotilaallisiin harjoituksiin tai muuhun sotilaalliseen yhteistyöhön liittyvään vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön kuljetusvälineellä suoritettavaan vaarallisten aineiden kuljetukseen. Tätä lakia ei myöskään sovellettaisi kuljetukseen, jota suoritetaan ilmailulaissa (864/2014) tarkoitettuna sotilasilmailuna tai valtion ilmailuna. Sisäministeriö pitää esitystä perusteltuna.

Tilapäinen säilytys

Sisäministeriö pitää tärkeänä, että tilapäisestä säilyttämisestä säädetään selvästi. Tilapäisen säilyttämisen säädösten sekä ohjeiden tulee olla riittävän selkeitä, jotta varastointi ja tilapäisen säilyttämisen välinen raaja on selkeä.

Turvauhat

Esityksen 10 luvussa säädettäisiin turvatoimista. Näiden tarkoituksena on estää kuljetettavien vaarallisten aineiden varkaudet ja muu tahallinen väärinkäyttö. Sisäministeriö pitää perusteltuna, että turvatoimista säädetään erikseen.

Osapuolten velvollisuudet

Esityksen 60 §:n mukaan valvontaviranomaisen kuljetuksen tarkastamiseksi antamia määräyksiä on noudatettava. Esityksen 60 §:ä koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa sivulla 113 viitataan poliisin mahdollisuuteen käyttää poliisilaisissa säädettyä poliisimiehen käskyvaltaa. Perusteluissa olisi tältä osin perusteltua viitata myös rajavartiolain (578/2005) 40 §:ään, jonka mukaan rajavartiomiehellä on laissa säädettyä toimivaltuutta käyttäessään oikeus yksittäistapauksessa antaa toimialallaan jokaista velvoittavia tarpeellisia käskyjä ja kieltoja. Sisäministeriö mukaan kaikkia kuljetusmuotoja ja kuljetusten osapuolia koskeva velvoite on perusteltu.

Esityksen 124 §:ssä säädettäisiin valvontaviranomaisille uutena velvollisuutena valvontasuunnitelman laatiminen. Ottaen huomioon valvontaviranomaisten tehtävien jakautumisen rajanylityspaikoilla sekä Liikenne- ja viestintävirastolle säädettävän yhteensovittamisvastuun, olisi sisäministeriön mielestä perusteltua ja tarkoituksenmukaista, että valvontaviranomaiset voisivat laatia yhteisen valvontasuunnitelman. Tarvittaessa yhteistä valvontasuunnitelmaa voisi täydentää viranomaiskohtaisilla tarkentavilla suunnitelmillä.

Valvonta

Esityksen 117 §:n mukaan lain noudattamista valvoo poliisi. Suomesta lähteviä ja Suomeen tulevia kuljetuksia valvovat lisäksi Tulli ja Rajavartiolaitos omilla tehtäväalueillaan. Sisäministeriö esittää muutettavaksi säädöstä siten, että

poliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos valvoisivat lain noudattamista omilla tehtäväalueillaan.

Viranomaisten toimivalta

Sisäministeriö pitää valvonnan kannalta perusteltuna, että Liikenne- ja viestintävirasto määriteltäisiin yleiseksi valvontaviranomaiseksi. On tärkeää, että uusi tehtävä toteutettaisiin siten, ettei valvontaa tehtäisi poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen tehtäväalueella operatiivisessa tieliikenteen valvonnassa.

Esityksen 132 §:n mukaan Liikenne- ja viestintävirastolla, poliisilla, Tullilla ja Rajavartiolaitoksella on oikeus tehtäväalueellaan kieltää vaarallisen aineen kuljetus, jos se ei täytä tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vaatimuksia, sekä määrätä vaarallinen aine ensimmäisessä sopivassa paikassa ja tilaisuudessa purettavaksi, jollei kuljetusta voida saattaa määräysten mukaiseksi. Sisäministeriö esittää, että kuljetuksen kieltämisen lisäksi säädettäisiin myös oikeus keskeyttää jo meneillään oleva kuljetus.

Esityksen 133 §:n mukaan laissa tarkoitettulla viranomaisella on laissa säädetyn salassapitosäännöksen estämättä tai liike- tai ammattisalaisuuden estämättä oikeus saada tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvontaa varten ja muun tässä laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi tarpeelliset tiedot. Lisäksi laissa tarkoitettulla viranomaisella on salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa vaarallisten aineiden kuljetukseen liittyviä tietoja toiselle viranomaiselle tai muulle laissa säädettyä tehtävää hoitavalle, jos ne ovat välttämättömiä sille laissa säädettyjen tehtävien tai velvoitteiden hoitamiseksi. Sisäministeriö pitää näitä tietojen saantiin ja luovuttamiseen liittyviä säännöksiä tärkeinä viranomaisten tehtävien hoitamisen kannalta.

Esityksen 138 §:n mukaan muun muassa pelastus-, poliisi-, rajavalvonta- ja tullitoiminnassa voisi erityistä varovaisuutta noudattaen ja tehtävän sitä edellyttäessä poiketa tämän lain ja sen nojalla annetuista säännöksistä ja määräyksistä. Tällöin edellyttäisi, että on tehty kaikki toimenpiteet kuljetuksen suorittamiseksi turvallisesti. Myös muu taho voisi poiketa säännöksistä yleisen edun nimissä toimivaltaisen viranomaisen valvonnassa ja valtuuttamana. Pykälän perusteluiden mukaan pääsääntöisesti velvollisuuksista voisi poiketa, jos tarkoitus on suojella ihmisten henkeä ja terveyttä tai suojella ympäristöä uhkaavalta ympäristövahingolta. Toimivaltuuden voitaisiin katsoa ulottuvan myös kansainvälisten sopimusten perusteella ulkomaisiin viranomaisiin, jos tilanne sitä edellyttäisi. Sisäministeriö pitää esitettyä toimivaltuutta perusteltuna.

Sisäministeriö toteaa, kuitenkin että normaalioloissa Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen omat kuljetusresurssit ovat melko rajalliset. Oman kuljetuskapasiteetin lisääminen oman henkilöstön määrän lisäämisellä kestää oman aikansa. Poikkeusoloissa tai normaaliolojen häiriötilanteissa voi tästä huolimassa esiintyä esimerkiksi sotilaallisen valmiuden kohottamisen yhteydessä tarve saada siirrettyä suuria määriä tavaraa nopeasti paikasta toiseen. Tällöin yksityisten toimijoiden hyödyntäminen Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen kuljetusten suorittamiseksi voi olla välttämätöntä. Tällöin VAK-laki tulisi sisäministeriön käsityksen mukaan sovellettavaksi, eikä 138 §:n poikkeussäännös soveltuisi kuljetukseen, ellei kuljetus liittyisi pelastus-, poliisi-, rajavalvonta- tai tullitoimintaan. Sisäministeriö esittääkin harkittavaksi, tulisiko ensimmäisen lakiesityksen 138 §:n poikkeussäännökseen lisätä sotilaalliseen maanpuolustukseen liittyvä toiminta.

Esityksen vaikutukset pelastussuunnitelmiin

Ulkoisen pelastussuunnitelma

Pelastuslain 48 §:ssä on määritelty alueet, joihin pelastuslaitoksen on laadittava ulkoinen pelastussuunnitelma. Pelastuslain 48 §:n 1 momentin 4 kohdan mukainen järjestelyratapiha on määritelty vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (195/2002) 32 §:ssä. Kyseisen asetuksen 32 §:ssä säädetään ratapihojen turvallisuusselvityksestä. VAK-lakia koskevan esityksen mukaan raideliikennelaissa (1302/2018) säädetään, millaisia kansallisia rautatieturvallisuutta koskevia oikeussääntöjä voidaan antaa ja miten niistä on ilmoitettava EU:n komissiolle ja EU:n rautatievirastolle. Ilmoituksiin saaduissa vastauksissa on todettu, että voimassaolevan VAK-lain sisältämät vaatimukset ratapihojen turvallisuusselvityksistä ovat kiellettyjä kansallisia oikeussääntöjä, joista on luovuttava. Siksi esitettyyn VAK-lakiin ei sisällytettäisi voimassaolevan VAK-lain säännöksiä Liikenne- ja viestintäviraston nimeämistä ratapihoista ja vaatimuksia ratapihojen turvallisuusselvityksestä. Myös edellä mainittu asetus kumottaisiin.

Edelleen pelastuslaitoksen on laadittava ulkoinen pelastussuunnitelma pelastuslain 1 momentin 5 kohdan mukaan satama-alueelle, joka on määritelty vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja tilapäisestä säilytyksestä satama-alueella annetussa valtioneuvoston asetuksen (251/2005) 8 §:ssä. Vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja tilapäisestä säilytyksestä satama-alueella annetussa valtioneuvoston asetuksen (251/2005) 8 §:ssä säädetään satama-alueen turvallisuusselvityksestä. Myös tämä asetus kumotaan VAK uudistuksessa, mutta satama-alueiden turvallisuusselvityksen tekovelvollisuus säilyy uudessa VAK-laissa.

Sisäministeriö katsoo, että EU-säädöksillä ei voida puuttua pelastustoimen kansallisen lainsäädännön sisältöön sellaisella tavalla, että se heikentää kansallista turvallisuutta. Sisäministeriö katsoo, että jäsenvaltiolla on oikeus säädellä pelastustoimen erilaisten suunnitelmien sisältöä ja kohteita, ratapihojen ja tilapäisen varastoinnin kohteiden turvallisuusselvitys mukaan lukien. Sisäministeriö pitää tärkeänä, että nykyisen kaltainen säätely säilytetään nimeämisen ja turvallisuusselvitysten osalta.

Sisäministeriö pitää välttämättömänä, että pelastuslain mukainen ulkoinen pelastussuunnitelma laaditaan jatkossakin ratapihalle ja satama-alueelle, jonka kautta kuljetetaan merkittäviä määriä vaarallisia aineita, yhtenäisen lainsäädännön perusteella. Tästä syystä on välttämätöntä, että pelastuslain 48 § sekä sisäministeriön asetus ulkoisista pelastussuunnitelmista (1286/2019) päivitetään saman aikaisesti VAK-uudistuksen kanssa. Muussa tapauksessa VAK-ratapihoja ei enää määritettäisi lainsäädännössä ja nykyisiä turvallisuusratkaisuja olisi haasteellista edellyttää VAK-uudistuksen jälkeen. Kemikaaliratapihaonnettomuuksiin ei enää varauduttaisi laatimalla ulkoisia pelastussuunnitelmia. Onnettomuuksien rajaamiseen ja hallitaan eikä niiden seurauksien minimoimiseksi eikä ihmisten terveyden, ympäristölle ja omaisuudelle aiheutuvien vahinkojen rajoittamiseksi tai suojaamiseksi eikä jälkivahinkojen torjunnan tehtäviin toimiin varauduttaisi ennakolta. Tästä syystä ei ole mahdollista luopua ulkoisten pelastussuunnitelmien vaatimisesta ratapihoilta. Nykyistä listausta järjestelyratapihoista ei ole myöskään perusteltua muuttaa.

Sisäministeriön pelastusosasto valmistelee hallituksen esitystä eduskunnalle pelastuslain 40 ja 48 §:n muuttamiseksi ja pelastuslain muutos on tarkoitus saada voimaan samanaikaisesti VAK- uudistuksen kanssa keväällä 2022. Sisäministeriö esittää, että sisäministeriön pelastusosastolla valmistelussa oleva pelastuslain muutos lisättäisiin nyt lausunnolla olevan hallituksen esityksen 11 kappaleeseen (Suhde muihin esityksiin).

Sisäinen pelastussuunnitelma

Sisäministeriö pitää tärkeänä, että VAK-lakiin sisällytetään voimassaolevan VAK-lain mukainen vaatimus ratapihojen sisäisestä pelastussuunnitelmasta. Tilapäiseen säilytykseen liittyvää sisäistä pelastussuunnitelmaa koskevaa velvollisuutta laajennettaisiin koskemaan kaikkia tilapäisen säilytyksen paikkoja. Tällaisella paikalla olisi oltava myös vastuuhenkilö.

Vaatimukset sisäisestä pelastussuunnitelmasta perustuvat RID-määräyksiin ja vastaavaan vaarallisten aineiden kuljetusta koskevaan EU-sääntelyyn. Sisäinen pelastussuunnitelma tulisi vaatia kaikilta rataverkolla olevilta alueilta, joissa kuormataan tai puretaan vaarallisia aineita sisältäviä vaunuja, täytetään tai tyhjennetään vaarallisten aineiden kuljetussäiliöitä taikka tilapäisesti säilytetään vaarallisia aineita sisältäviä rautatievaunuja. Nykyisen VAK-lain vaatimusten mukaan sisäinen pelastussuunnitelma vaaditaan vain niille ratapihoille, joilta vaaditaan turvallisuus selvitys. Sisäministeriö pitää hyvänä suuronnettomuusriskien osalta sisäisen pelastussuunnitelman laatimisvelvoitteen laajentamista.

Esitetyn VAK-lain 6 luvun 33 §:ssä säädetään sisäisestä pelastussuunnitelmasta ja vastuuhenkilöstä. Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä sisäisen pelastussuunnitelman laatimisesta, sisällöstä, uusimisesta ja suunnitelman toimittamisesta viranomaisille. Sisäisen pelastussuunnitelman toimittamisesta on säädetty asetusluonnoksen 16 §:ssä, jonka mukaan sisäisen pelastussuunnitelman päivitetty versio toimitettaisiin pelastusviranomaiselle.

Perustuslain (731/1999) 2 §:n 3 momentissa säädetään, että julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja, että kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on perustuslain (731/1999) 80 §:n mukaan säädettävä lailla. Lailla on myös säädettävä perusoikeuksiin kohdistuvista rajoituksista sekä kaikista perusoikeuksien toteutumisen ja käytön kannalta keskeisistä asioista. Näitä asioita koskeviin lakeihin voidaan ottaa asetuksenantovaltuuksia, jos asioihin liittyy sääntelyä, joka perustuslain mukaan voidaan antaa asetuksen tasolla.

Sisäministeriö pyytää lakiesityksen jatkovalmistelussa arvioimaan, että onko sisäisen pelastussuunnitelman toimittaminen nimetylle pelastusviranomaiselle perustuslain 80 §:n mukaista lain tasolle kuuluvaa normisääntelyä. Sisäministeriön näkemyksen mukaan velvollisuus toimittaa sisäinen pelastussuunnitelma pelastusviranomaiselle kuuluisi lakitasoiseen sääntelyyn. Asetuksenantovaltuutus voisi siten koskea tarkempia toimittamiseen liittyviä seikkoja.

Asian käsittelystä vastaavaa pelastusviranomaista ei ole määritelty VAK-laissa eikä asetuksessa. Valtion pelastusviranomaisia ovat pelastuslain 26 §:n mukaan sisäministeriön pelastusylijohtaja ja hänen määräämänsä sisäministeriön ja aluehallintoviraston virkamiehet. Alueen pelastustoimen pelastusviranomaisia ovat pelastuslaitoksen ylin viranhaltija ja hänen määräämänsä pelastuslaitoksen viranhaltijat sekä alueen pelastustoimen asianomainen monijäseninen toimielin. Sisäministeriö esittää, että sisäinen pelastussuunnitelma tulee toimittaa alueen pelastusviranomaiselle ja vuoden 2023 alusta hyvinvointialueen pelastusviranomaiselle. Sisäministeriö toteaa myös, että sisäisen pelastussuunnitelman toimittamisen laiminlyöntiä ei ole sanktioitu.

Liikenne- ja viestintävirasto ei enää hallinnoisi jatkossa sisäisiä pelastussuunnitelmia, joten epäselväksi jää kuka niitä hallinnoi uudistuksen jälkeen. Esityksessä ei ole huomioitu sitä, onko pelastusviranomaisella oikeus tallettaa sisäinen pelastussuunnitelma omiin rekistereihinsä vai edellyttäisikö se erikseen pelastuslain muutosta.

Lakiehdotuksen liitteenä olevan asetusluonnoksen 15 §:ssä esitetään, että sisäisen pelastussuunnitelman laatijan on korjattava ja ajanmukaistettava laatimansa sisäinen pelastussuunnitelma aina tarpeen vaatiessa. Asetuksen perustelumuioston mukaan tarkistus olisi kuitenkin tehtävä säännöllisesti ja vähintään viiden vuoden välein. Esitetty säännös ja perustelut eivät ole yhdenmukaisia. Perustelutekstillä ei voida säätää sitovista määräajoista. Jos sisäisen pelastussuunnitelman päivityksen määrävälistä säädetään, olisi siitä säädettävä asetuksessa. Lisäksi sisäministeriö esittää päivitysväliksi kolmea vuotta, jotta se olisi yhdenmukainen ulkoisen pelastussuunnitelman päivitysvälin kanssa.

Huomiota liitelaista

Esitysluonnokseen sisältyy ehdotus turvallisuusselvityslain (726/2014) 21 §:n muuttamisesta. Turvallisuusselvityslain 21 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 11 kohta, jonka mukaan suppea henkilöturvallisuus selvitys voitaisiin laatia sellaiseen palvelussuhteeseen tai toimeksiantotehtävää suorittamaan valittavasta taikka palvelussuhdetta tai toimeksiantotehtävää hoitavasta, joka työskentelee varallisten aineiden kuljetukseen liittyvissä tehtävissä taikka muutoin voi saada kuljetuksen aikana haltuunsa merkittäviä määriä vaarallisia aineita, joiden asiattomalla käsittelyllä voidaan aiheuttaa vahinkoa laajalle alueelle tai suurelle määrälle ihmisiä. Sisäministeriö pitää esitettyä muutosta perusteltuna.

Sisäministeriö kuitenkin esittää, että perusmuotoinen turvallisuusmenettelyn olisi mahdollista vaarallisimpien aineiden kuljetustehtävissä työskentelevien osalta. Tällä tavalla pystyttäisiin tehokkaammin ennalta estämään vaarallisimpien aineiden kuljetuksiin kohdistuvia uhkia.

Esitysluonnokseen sisältyy ehdotus ampuma-aselain (1/1998) muuttamisesta. Muutos olisi tekninen. Sisäministeriö pitää esitettyä muutosta perusteltuna.

Esityksen vaikutuksen viranomaisiin ja yrityksiin

Esityksellä on vaikutuksia poliisille. Esitetty kokonaisuudistus aiheuttaa tarvetta tietojärjestelmien päivittämiseksi. Seuraamusjärjestelmän muutokset tulee päivittää tietojärjestelmiin ja päivittää ohjeistukseen. Näillä on kustannusvaikutuksia poliisille.

Pelastustoimen tehtävien osalta esityksessä on arvioitu olevan jonkin verran vaikutuksia (kohta 4.2.2.2.). Esityksen mukaan sisäisten pelastussuunnitelmien hallinnoinnista aiheutusi pelastustoimelle vähäisiä kustannuksia. Lausunnon antaminen sisäisistä pelastussuunnitelmista sekä päivitysten vastaanotto lisää pelastuslaitosten työmäärää, eikä ole välttämättä vaikutuksiltaan vähäinen. Vaikutukset pelastustoimen tehtäviin tulisi tältä osin täsmentää.

Muita huomiota

Sisäministeriö näkemyksen tulee varmistua, että valvonnassa tarvittavat tiedot ovat saatavissa tarvittaessa valvojien käyttöön riippumatta siitä, ovatko ne sähköisessä tai paperisessa muodossa. Sisäministeriö esittää, että säännöksissä säädettäisiin siitä, että erilaiset luvat, asiakirjat, tiedot vaarallisesta aineesta, kuljetusyksiköstä ja muut valvontaa varten tarvittavat tiedot on esitettävä pyydettyä valvontaviranomaiselle.

Esityksen 14 §:ssä säädettäisiin kuorman käsittelystä tiekuljetuksesta. Pykälän ensimmäisen momentin mukaan tiekuljetuksessa pakottavassa tilanteessa tarvittavasta pidempiaikaisesta pysäköinnistä on ilmoitettava paikalliselle poliisille. Esityksestä tai sen perusteluista ei käy ilmi, milloin ajallisesti ilmoitus olisi tehtävä, tai mitä tarkoitetaan pidempiaikaisella pysäköinnillä. Ilmoitus tulisi tehdä heti kun se on mahdollista. Sisäministeriö esittää, näitä

tarkennetaan esityksen valmistelussa. Ilmoittamatta jättäminen tulisi säätää rangaistavaksi 142 §:ssä.

Esityksen 14 §:n 2 momentissa todetaan, että jos räjähteiden tiekuljetukseen liittyvä kuormaaminen tai kuormasta purkaminen voi aiheuttaa vaaraa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle, räjähteen kuormaamiseen ja kuormasta purkamiseen yleisellä paikalla taajamassa on haettava paikallisen poliisin lupa ja yleisellä paikalla taajaman ulkopuolella on tehtävä ilmoitus paikalliselle poliisille. Säännös perustuu ADR-sopimuksen määräyksiin ja nykyisin vaatimusnon olemassa olevan VAK-lain perusteella annetussa määräyksessä. Ilmoitusta ei edellytetä, jos kuormaaminen tai kuormasta purkaminen on turvallisuussyistä kiireellistä ja välttämätöntä. Esityksen 14 §:n 2 momentin mukaista lupaa ja ilmoitusta ei edellytetä, jos kuorma- tai purkamispaikalla on kyseisten räjähteiden varastointiin, säilytykseen, käyttöön tai käsittelyyn muussa laissa edellytetty viranomaisen lupa tai tehty muussa laissa edellytetty ilmoitus viranomaiselle. Perusteluiden mukaan tällaisessa luvallista toimintaa harjoittavan myyntipisteen, kaupan, varaston, säilytyspaikan tai muun paikan toimintaa varten tarvitaan räjähteiden tiekuljetukseen liittyvää kuormaamista tai purkamista, ei erillistä ilmoitusta poliisille tai lupaa poliisilta edellytettäisi. Sisäministeriö pitää esitettyä perusteltuna.

Esityksen 15 §:n mukaan kuljetuksessa on oltava helposti saatavissa ja miehistön ymmärtämällä kielellä turvallisuusohjeet, jotka sisältävät toimintaohjeet miehistölle kuljetuksen aikaisen onnettomuuden ja vaara- tai hätätilanteen varalta ja tiedot erityisistä vaaroista, joita saattaa esiintyä onnettomuuden taikka vaara- tai hätätilanteen sattuessa. Samoin pykälän mukaan kuljetuksessa on oltava mukana helposti saatavissa tarvittavat henkilönsuojaimet, riittävät sammuttimet ja muut varusteet onnettomuuden ja vaara- tai hätätilanteen varalta sekä muut kyseisen aineen kuljetukseen liittyvät varusteet. Sisäministeriö esittää, että kuljettajan myös tulisi perehtyä ohjeisiin ennen kuljetusta ja hänen tulisi myös tietää, missä turvallisuusvarusteet sijaitsevat.

VAK-lain 108 §:ssä säädettäisiin tarkastuspalveluista. Esityksen 108 §:n säännösperusteluissa (s. 137) on todettu, että "Käytännössä tarkastuspalvelut ovat Suomessa sammutinhuoltoilikeitä, joissa tehdään tarkastuksia sammuttimien pulloille ja hengitysilmapulloille, muun muassa pelastuslaitosten happipulloille." Perustelujen lausetta olisi hyvä täsmentää siten, että kyse on nimenomaan sammuttimien painelaitelain (1144/2016) mukaisesta tarkastuksesta paineastiana ja tarkistaa muutenkin käytetty terminologia. Käsiammuttimien tarkastamisesta käsiammuttimena säädetään laissa pelastustoimen laitteista (10/2007). Tässä yhteydessä HE:ssä olisi muutoinkin hyvä kuvata ja selittää tarkemmin, mistä tässä sääntelyssä ja järjestelmässä on kyse. Varsinkin jos tarkastuspalvelut kohdistuvat ainoastaan käsiammuttimien ja happipullojen paineastiatarkastuksiin. Käsiammutinliikkeistä osa on hakenut ja saanut hyväksynnän tehdä painelaitelain mukaisia tarkastuksia käsiammuttimille tai happipulloille, mutta kaikki käsiammutinliikkeet eivät näitä töitä tee.

Esityksen 108 §:n 3 momentin mukaan "Tarkastuspalvelun on oltava riippumaton tarkastettavien tuotteiden suunnittelusta, valmistuksesta, kunnossapito- ja huoltotoiminnasta." Perusteluja tulisi tarkentaa siltä osin, mitä kunnossapito- ja huoltotoiminnalla tarkoitetaan ja miten tämä vaikuttaisi niihin käsiammutinliikkeisiin, jotka nykyisin tekevät myös käsiammuttimien paineastiatarkastuksia. Lähinnä kyse on siitä, voivatko nämä jatkossa toimia nykyiseen tapaan sekä sammuttimien tarkastuspalveluna että pelastustoimen laitelain mukaisena käsiammutinliikkeenä (käsiammuttimien tarkastus- ja huoltotyöt). Edelleen esityksen 108 §:ää tulisi täydentää muutoksien

ilmoittamisen aikarajan osalta (2 mom.) sekä voiko tarkastuspalvelu valittaa A-tyypin ilmoitetun laitoksen hyväksymisestä annetuista päätöksistä (4 mom.).

Sisäministeriö kiinnittää yleisesti huomiota asetuksenantovaltuutuksiin esityksessä. Asetuksia voidaan antaa vain laissa säädetyn valtuuden nojalla. Säänneltävästä asiasta on kuitenkin oltava riittävät perussäännökset laissa. Esityksen 108 §:n 6 momentissa esitetty asetuksenantovaltuus sisältää Liikenne- ja viestintävirastolle mahdollisuuden antaa tarkempia määräyksiä tarkastuspalvelun voimassaoloajasta. Hyväksynnän määräaikaaisuudesta ei ole kuitenkaan pykälässä perussäännöstä. Myös 102 §:ssä on asetuksenantovaltuutus tarkastuslaitoksen yhteistyöstä, mutta esityksessä ei säädetä veloitteesta yhteistyölle.

Teknisenä huomiona todettakoon, että Rajavartiolaitos kirjoitetaan vakiintuneesti isolla alkukirjaimella. Lakiesitysluonnoksessa Rajavartiolaitoksen kirjoitusasu vaihtelee ja se on kirjoitettu perusteluissa pienellä alkukirjaimella esimerkiksi sivuilla 9, 59 sekä 143. Liitteenä olevaan asetusluonnokseen on myös jäänyt kirjoitusvirhe; 14 § on jäänyt muotoon 13 §.

Kansliapäällikön sijaisena, osastopäällikkö Minna Hulkkonen

Asiantuntija

Janne Juujärvi

Jakelu LVM Liikenne- ja viestintäministeriö

Tiedoksi SM PEO Pelastusosasto
SM PO Poliisiosasto
SM RO Rajavartio-osasto